

**การประกันคุณภาพการศึกษาภายในของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**
**Internal Quality Assurance of Early Childhood Development Centers
under the Local Administrative Organization**

ชนิษฐา ศิริรัตน์*

สาขาวิชาการพัฒนาที่ยั่งยืน มหาวิทยาลัยทักษิณ

เรวดี กระโหมวงค์

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

ทวีศักดิ์ พุฒสุขชี

วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ

พวงเล็ก วรกุล

นักวิชาการอิสระ

*e-mail: khanita_s@yahoo.com

Khanita Sirirat

Program in Sustainable Development, Thaksin University

Rewadi Krahamvong

Faculty of Education, Thaksin University

Thaweesak Putsukee

International College, Thaksin University

Puanglek Worakul

Independent Academic

บทคัดย่อ

การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย เป็นสิ่งสำคัญของการพัฒนามนุษย์เพื่อให้เกิดความยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ การจัดการศึกษาในระดับนี้มีหลายหน่วยงานที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทั้งกระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงสาธารณสุข ต่างมีจุดมุ่งหมายเดียวกันในการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ที่เหมาะสมกับวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นสถานที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัยที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด เพราะตั้งอยู่ในพื้นที่ของประชาชน เดินทางสะดวก ภายใต้การควบคุมดูแลของกองการศึกษาและดำเนินงานภายใต้มาตรฐานการศึกษาต่าง ๆ ทั้ง มาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแห่งชาติ มาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัย สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) มาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมาตรฐานการศึกษา (ขั้นพัฒนา) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย มีมาตรฐานเดียวกัน พร้อมรับการประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ถือเป็น การตรวจสอบการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่ผ่านมา พบว่า ผลการประเมินมาตรฐานอยู่ในระดับพอใช้ เหตุผลที่สำคัญ คือ บุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นอย่างมาก หน่วยงานที่รับผิดชอบต้องสร้างความรู้ความเข้าใจให้บุคลากร

ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างเร่งด่วน เพื่อจะได้ดำเนินการจัดการศึกษาได้อย่างมีมาตรฐาน โดยจะส่งผลต่อการเรียนรู้ของเด็กเล็ก และจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศต่อไป

คำสำคัญ: การประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

Preschool education focuses on educating of children from the ages of infancy until five year olds. The development of preschool children is characterized by fundamental changes in every physical, emotional, social, lingual and cognitive. There are several agencies that are responsible for management. The major ministries responsible for management are as follows: the Ministry of Education, the Department of Health, the Ministry of Public Health, and the Department of Local Administrative Organization, the Ministry of Interior. The Ministry of Interior supports to the sub – district administrative organization (SAOs) to extent opportunities for all preschool children, to receive quality of the early childhood care and development (ECCD). Early childhood development centers under local administration organization is the one preschool institution that service both rural and urban setting. It also mobilized all parties to participate in promoting quality early childhood care and development. The major aims of early childhood development centers are to extend childhood to get quality and in early childhood development. The early childhood development centers are controlled the quality of management by the Office of the National Education Standards and Quality Assurance (ONESQA). The internal quality assurance is the way to monitor the management of early childhood education that used for all education levels in Thailand. Early childhood education in Thailand has been developed for more than seventy years. Many research founded that the conditions of early childhood care and development were at a moderate level. Therefore, all of the agencies that responsible for management have to improve and make up the quality of the management. Specially, the local administrative organizations still have a lot of work to do.

Keyword: Internal Quality Assurance, Early Childhood Development Centers under the Local Administrative Organization

บทนำ

“ปฐมวัย” ถือเป็นพื้นฐานแห่งการพัฒนามนุษย์ที่ยั่งยืน และมีประสิทธิภาพปัจจัยแวดล้อมและการเลี้ยงดูที่เหมาะสม สามารถปรับเปลี่ยนการพัฒนาและประสิทธิภาพการทำงานของสมองมนุษย์ได้โดยเฉพาะในช่วง 5 ปีแรกของชีวิต ดังนั้น การพัฒนาเด็กเพื่อให้มีการพัฒนาการทุกด้านอย่างสมดุล จำเป็นต้องอาศัยความตื่นตัวและการผนึกกำลังจากทุกฝ่ายทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน รวมทั้งภาคธุรกิจโดยมีครอบครัวเป็นแกนหลักในการพัฒนาเด็กมีชุมชนและสังคมเป็นฐานที่มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการพัฒนาและเลี้ยงดูเด็กทุกขั้นตอน บทบาทของครู ผู้ดูแลเด็ก ผู้เลี้ยงดูเด็ก รวมทั้งแพทย์ พยาบาล นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ต่างมีความ

สำคัญต่อการพัฒนาเด็กไปในทางที่พึงประสงค์ การพัฒนาเด็กปฐมวัยต้องถือเป็นการลงทุนที่คุ้มค่า (Kunpijit, 2007)

แต่ความเป็นจริงพบว่าเด็กไทยมีพัฒนาการช้าทั้งทางด้านสติปัญญา การคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ ภาษา และการปรับตัวซึ่งมีสาเหตุมาจากในช่วงที่เป็นเด็กปฐมวัยได้รับการดูแลที่ไม่เหมาะสมกับธรรมชาติของวัยจากครอบครัว เช่น ครอบครัวให้ความสำคัญกับการเรียนพิเศษเพื่อจะได้เข้าเรียนต่อในโรงเรียนระดับต้น การฝากเลี้ยงกับสถานเลี้ยงเด็กในรูปแบบต่าง ๆ โดยไม่ได้คำนึงถึงการพัฒนาเด็กตามวัย แต่จะเป็นการพัฒนาเด็กเกินวัย ซึ่งส่งผลให้การศึกษาปฐมวัยในวันนี้มุ่งเน้นแต่การท่องจำความรู้เพื่อสอบแข่งขัน และเน้นเฉพาะด้านเนื้อหาสาระมากกว่าการพัฒนาด้านทักษะกระบวนการ ได้แก่ การคิด

แก้ปัญหา การตัดสินใจ การให้เหตุผล รวมถึงการขาดการพัฒนา ด้านคุณธรรม และคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ การดำเนินชีวิต ส่งผลให้เด็กขาดแรงจูงใจในการเรียนรู้ขาดทักษะในการทำงานร่วมกับคนอื่น และขาดทักษะความรับผิดชอบ ต่อตนเองและผู้อื่น (Kongsanous, 2015)

การจัดตั้งสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยดำเนินการโดยหลายหน่วยงาน ได้แก่ กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม และสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ปัจจุบันส่วนราชการต่าง ๆ ได้ดำเนินการ ถ่ายโอนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เป็นผู้รับผิดชอบ ดำเนินการแทนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 เป็นต้นมา ดังนั้นศูนย์พัฒนา เด็กเล็ก ถือว่าเป็นสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 18 และ มาตรา 4 อยู่ในความ ดูแลของส่วนการศึกษาซึ่งอาจมีฐานะเป็นกองการศึกษาหรือ ฝ่ายการศึกษาของอปท.นั้น ๆ (Office of the Coordinator and Development of Local Education, 2010)

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการ ศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.) ประเมินคุณภาพศูนย์พัฒนา เด็กเล็ก ระหว่างปีการศึกษา 2554–2558 พบว่า ศูนย์พัฒนา เด็กเล็ก สังกัดอปท.ส่วนใหญ่มีคะแนนที่ต้องปรับปรุงในด้านการบริหารจัดการ ขาดการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถาน ศึกษา และประเด็นสำคัญที่พบ คือ บุคลากรของศูนย์พัฒนา เด็กเล็กขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพ การศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Rodkwan (2012) ที่ได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แห่งหนึ่ง ว่า “ครูส่วนใหญ่ไม่เข้าใจว่าระบบประกันคุณภาพ การศึกษาหมายถึงอะไร ดำเนินการอย่างไร และไม่ได้มีการ เตรียมไว้ล่วงหน้า” ซึ่งอาจจะเป็นประเด็นเร่งด่วนที่หน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะต้อง ทำความเข้าใจอย่างเร่งด่วน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตาม กรอบและทิศทางของนโยบายการศึกษาของชาติทั้งนี้เพื่อกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาคนตั้งแต่ช่วงปฐมวัยอย่างชัดเจน

การจัดการศึกษาปฐมวัย

การจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุด ในการเรียนรู้และเป็นการจัดการศึกษาที่แตกต่างไปจากการ ศึกษาในระดับอื่น ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายหลัก คือ การพัฒนา เด็กอย่างเป็นองค์รวม เน้นการพัฒนาเด็กในทุกด้าน หากใน ขั้นนี้ไม่ได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมอย่างสมบูรณ์แล้ว การ เรียนรู้ในขั้นต่อไป ย่อมประสบความยากลำบาก และยากที่

ผู้เรียนจะพัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพ ด้วยเหตุนี้จุดมุ่งหมาย ของการจัดการศึกษาปฐมวัยจึงไม่ใช่เป็นเพียงการเตรียมตัว เด็กเพื่อให้พร้อมเข้าเรียนต่อในระดับประถมศึกษาเท่านั้น แต่ ควรเป็นการช่วยเด็กให้ใช้ชีวิตอยู่ในสังคมในวัยเริ่มต้นอย่างมี ความสุข มีความสามารถในการคิด การใช้ภาษา การแสดงออก ในเชิงสร้างสรรค์ มีความเชื่อมั่น รวมถึงความรู้สึกดีต่อตนเอง (Thambaworn, 2006)

จุดเริ่มต้นของการจัดการศึกษาปฐมวัยเกิดขึ้นครั้งแรก ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ได้ เล็งเห็นความสำคัญในการพัฒนาคนมาตั้งแต่ต้น จึงได้เริ่มต้น จัดการศึกษาปฐมวัยที่มีระเบียบแบบแผน คือ ได้มีการจัดตั้ง “โรงเรียนเด็ก” “โรงเรียนราชกุมาร” และ “โรงเรียนราชกุมารี” สำหรับพระเจ้าลูกยาเธอ และพระเจ้าลูกเธอที่ยังทรงพระเยาว์ นับเป็นสถานศึกษาปฐมวัยแห่งแรกที่เปิดดำเนินการอย่างเป็นทางการ ระบบแต่ในช่วงปลายรัชสมัยได้มีแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการ ศึกษาปฐมวัยของชาติตะวันตกของเฟรเดอริค (Froebel) และ มอนเตสซอรี (Montessori) เข้ามาในไทยเป็นครั้งแรก ต่อมา ได้มีการผนวกแนวคิดทั้งสองจึงก่อให้เกิดการศึกษาในรูปแบบ “อนุบาล” และ โรงเรียนอนุบาลละอออุทิศ ถือว่าเป็นต้นแบบ ของโรงเรียนอนุบาลของรัฐในระยะต่อมา (Drafting Report on Early Childhood Reform Committee, 2018)

Theptien & Trakulwong (2007) ได้กล่าวว่า การ ศึกษาปฐมวัยของประเทศไทย ปรากฏครั้งแรกตามแผนพัฒนา การศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 7 และพัฒนาการเรื่อยมาจนถึง ปัจจุบัน และได้กำหนดโครงสร้างที่เป็นแบบแผน ดังนี้ 1) สถาน บริบาลทารกแรกเกิดอายุแรกเกิด ถึง 2 ขวบ เพื่อแบ่งเบาภาระ ของผู้ปกครองที่ต้องออกไปประกอบอาชีพ ดูแลเรื่องอาหาร สุขภาพและอนามัย การฝึกหัดการบริหารร่างกาย การส่งเสริม พัฒนาการด้านสติปัญญา 2) ศูนย์เลี้ยงเด็ก (Child Care Center) รับเด็กตั้งแต่อายุ 2–6 ขวบ ทั้งภาครัฐและเอกชน ช่วยกันจัด เพื่อช่วยเหลือแบ่งเบาภาระของผู้ปกครองและ ส่งเสริมพัฒนาการทั้งทางร่างกายและจิตใจเด็ก กิจกรรมที่จัด จะมุ่งเรื่องโภชนาการ สุขภาพอนามัย และการฝึกนิสัยต่าง ๆ การส่งเสริมทางร่างกายและสติปัญญา และ 3) โรงเรียนอนุบาล (Kindergarten) รับเด็กตั้งแต่อายุ 3–6 ปี การศึกษาชั้นอนุบาล ในประเทศไทยมีหลายหน่วยงานที่รับผิดชอบ เช่น กระทรวง ศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข และภาค เอกชนซึ่งจะได้รับเงินสนับสนุนบางส่วนจากภาครัฐ กล่าวโดย สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นสิ่งจำเป็น เพราะเป็น รากฐานสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณลักษณะ

ที่พึงประสงค์ อีกทั้งเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการจัดการศึกษาของมนุษย์อันเป็นฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศอีกด้วย

จุดมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

Bureau of Academic Affairs and Educational Standards (2003) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กแรกเกิด ถึง 5 ปี โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถ ความสนใจ และความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อให้เด็กมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้ 1) ร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและมีสุขภาพสุขนิยที่ดี 2) ใช้อวัยวะของร่างกายได้คล่องแคล่วประสานสัมพันธ์กัน กล้ามเนื้อมัดใหญ่และกล้ามเนื้อมัดเล็กแข็งแรง 3) มีสุขภาพจิตที่ดี มีความสุขและแสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมกับวัย 4) มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม 5) รับรู้และสร้างปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัว 6) ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมตามวัย 7) ใช้ภาษาสื่อสารสื่อความหมายและใช้ภาษาได้เหมาะสมกับวัย 8) ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหว และรักการออกกำลังกาย 9) รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและความเป็นไทย 10) อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข 11) มีความสามารถในการคิดและแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย 12) มีจินตนาการความคิดสร้างสรรค์ และ 13) มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีทักษะในการแสวงหาความรู้ สนใจเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัวนอกจากนี้ การจัดการศึกษาปฐมวัย มีหลักการที่สำคัญ คือ เด็กทุกคนได้รับโอกาสในการพัฒนาการเตรียมความพร้อม การตอบสนองความต้องการพื้นฐานของเด็ก ส่งเสริมพัฒนาการรอบด้าน รวมทั้ง คุณธรรม จริยธรรม จัดการศึกษาให้มีความสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก ความแตกต่างของแต่ละบุคคลและวิถีชีวิตของคนไทย โดยมี “รูปแบบการจัดการศึกษา” เป็นรูปแบบในระบบโรงเรียนลักษณะการจัดเป็นหลักสูตรอนุบาล 3 ปี อนุบาล 2 ปี และเด็กเล็ก 1 ปี และรูปแบบนอกระบบโรงเรียนจัดในรูปของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กประเภทต่าง ๆ สำหรับ “จุดมุ่งหมายและแนวการจัดประสบการณ์” เป็นการจัดการศึกษาเพื่อให้ได้รับการอบรมเลี้ยงดู และพัฒนาความพร้อมของเด็กทั้งร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สติปัญญา บุคลิกภาพ และสังคม มีการประเมินผลโดยใช้เทคนิค วิธีการหลายอย่างตรวจสอบความพร้อมของเด็ก และให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการประเมิน

(Office of the National Education Commission, 2002)

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

อปท. เป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงมหาดไทย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545) และแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2553) กำหนดให้ อปท. จัดการศึกษาตามความเหมาะสมและความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งรัฐจะต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่น พึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง ให้ความสำคัญแก่ท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น มีอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง มีอำนาจเป็นของตนเองโดยเฉพาะ ซึ่งรวมถึงอำนาจในการจัดการศึกษา โดยในปัจจุบันนี้ อปท. สามารถจัดการศึกษาได้หลายระดับตั้งแต่ ระดับปฐมวัยประถมศึกษา มัธยมศึกษา หรือ การศึกษาเฉพาะทางตามความสามารถของแต่ละ อปท.

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่สังกัดอปท. ในปัจจุบันนี้มีทั้งสิ้นจำนวน 17,081 แห่ง มีครูผู้ดูแลเด็ก จำนวน 46,940 คน เด็กจำนวน 860,010 คน โดยแยกเป็นสังกัดองค์กรบริหารส่วนตำบลจำนวน 14,776 แห่ง สังกัดเทศบาลตำบล จำนวน 2,010 แห่ง สังกัดเทศบาลเมือง จำนวน 277 แห่ง และสังกัดเทศบาลนครจำนวน 18 แห่ง (Department of Local Administration, 2018) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะดำเนินงานภายใต้การดูแลและควบคุมการศึกษาโดยกองการศึกษาหรือฝ่ายการศึกษาของท้องถิ่นนั้น ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงานการจัดการศึกษาปฐมวัยของ อปท. เป็นไปในทิศทางเดียวกันกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้จัดทำมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของ อปท. ขึ้นในปี พ.ศ. 2547 เพื่อเป็นแนวทางให้ อปท. ถือปฏิบัติในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้มีมาตรฐานและมีคุณภาพเป็นไปในแนวทางเดียวกัน แบ่งมาตรฐานออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ 2) ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย 3) ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากชุมชน แต่ในปี พ.ศ. 2553 กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นเห็นว่ามาตรฐานการดำเนินงานดังกล่าวนี้ควรได้รับการปรับปรุงเนื้อหา หลักเกณฑ์ หรือหนังสือสั่งการต่าง ๆ ให้เป็นปัจจุบัน สอดคล้องกับนวัตกรรมต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป จึงได้ดำเนินการปรับปรุงมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของอปท. โดยแบ่งมาตรฐานออกเป็น 6 ด้าน

ได้แก่ 1) มาตรฐานด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) มาตรฐานด้านบุคลากร 3) มาตรฐานด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย 4) มาตรฐานด้านวิชาการ และ กิจกรรมตามหลักสูตร 5) มาตรฐานด้านการมีส่วนร่วม และการ สนับสนุนจากทุกภาคส่วน และ 6) มาตรฐานด้านส่งเสริม เครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย (Department of Local Administration, 2005) ทั้งนี้เพื่อให้มาตรฐานเหล่านี้ เป็นกรอบในการดำเนินงานการจัดการศึกษาท้องถิ่นให้เกิด ประสิทธิภาพสูงสุด

การประกันคุณภาพการศึกษาระดับปฐมวัย

การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง กระบวนการ พัฒนาการศึกษาโดยการควบคุมคุณภาพ การตรวจสอบคุณภาพ จากภายในและภายนอก และตัดสินตามเกณฑ์เพื่อสร้างความ มั่นใจ เป็นหลักประกันต่อผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม ว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล ผู้เรียนที่จบการศึกษามีมาตรฐานการศึกษา เป็นที่ยอมรับของสังคม ซึ่งสถานศึกษาต้องมีการกำกับติดตาม และปรับปรุงแก้ไขกระบวนการของตนเองอย่างมีคุณภาพ โดยการประกันคุณภาพการศึกษาจะต้องยึดหลักการสำคัญ 3 ประการในการดำเนินงานซึ่งได้แก่ 1) หลักการกระจายอำนาจ 2) หลักการเปิดโอกาสการมีส่วนร่วมทำงาน และ 3) หลักการ แสดงความรับผิดชอบต่อตรวจสอบได้ (Educational Testing Center, 2010)

นอกจากนี้ ยังพบว่า การประกันคุณภาพการศึกษา ภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีหลักการที่ สำคัญ คือ 1) จุดมุ่งหมายของการประกันคุณภาพภายใน คือ การที่สถานศึกษาช่วยกันพัฒนาปรับปรุงคุณภาพให้เป็นไป ตามมาตรฐานการศึกษา โดยมีเป้าหมายที่สำคัญอยู่ที่การพัฒนาคุณภาพให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน 2) การที่จะดำเนินการให้ บรรลุเป้าหมายได้ต้องทำให้การประกันคุณภาพการศึกษาเป็น ส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารจัดการและการทำงานของ บุคลากรทุกคนในสถานศึกษาไม่ใช่เป็นกระบวนการที่แยกส่วน มาจากการดำเนินงานตามปกติของสถานศึกษา โดยสถานศึกษา จะต้องวางแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการที่มีเป้าหมายชัดเจน ทำตามแผน ตรวจสอบประเมินผล และพัฒนาปรับปรุงอย่าง ต่อเนื่อง เป็นระบบ มีความโปร่งใส และมีจิตสำนึกในการ พัฒนาคุณภาพการทำงานและ 3) การประกันคุณภาพเป็น หน้าที่ของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู และบุคลากรอื่น ๆ ในสถานศึกษา โดยการทำงานจะ

ต้องให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้เรียน ชุมชน เขตพื้นที่การศึกษา หรือหน่วยงานที่กำกับดูแลเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนด เป้าหมาย วางแผน ติดตามประเมินผล พัฒนาปรับปรุง ช่วย กันคิด ช่วยกันทำ ช่วยกันผลักดันให้สถานศึกษามีคุณภาพ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่ดี มีคุณภาพ เป็นไปตามความ ต้องการของผู้ปกครอง สังคม และประเทศชาติซึ่งสถานศึกษา ทุกแห่งจะต้องดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกัน คุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และปฐมวัย พ.ศ. 2553

การประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็ก เล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การจัดการศึกษาทุกระดับการศึกษาจะต้องกำหนด มาตรฐานการศึกษาเพื่อให้การดำเนินงานการศึกษาได้ มาตรฐาน เช่นเดียวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัด อบต. ได้ กำหนดมาตรฐานการศึกษาไว้เช่นกัน เพราะมาตรฐานการศึกษา มีประโยชน์ดังนี้ 1) ทำให้สถานศึกษามีแนวทางการพัฒนา ที่ชัดเจนว่าในการที่จะทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐาน ที่กำหนด กระบวนการบริหาร กระบวนการเรียนการสอน จะต้องจัดการอย่างไร โรงเรียนจะต้องมีคุณภาพอย่างไร 2) ทำให้กรมเจ้าสังกัดมีแนวทางในการจัดปัจจัยความพร้อม ด้านต่าง ๆ ให้สถานศึกษาพึงมีพึงได้ตามมาตรฐานที่กำหนด 3) เป็นการกำหนดความสำเร็จขั้นต่ำที่ควรได้ 4) เป็นการ ป้องกันการเลื่อนไหลกลับไปยังมาตรฐานเก่าที่ต่ำกว่ามาตรฐาน การศึกษาแห่งชาติ และ 5) ทำให้สะดวกที่จะกำกับ ตรวจสอบ และประเมินที่ผ่านมาผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบ สาม (พ.ศ. 2554-2558) ของ สมศ. แต่เป็นการประเมิน คุณภาพภายนอกแรกของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งเป็นการ ประเมินเพื่อชี้ทิศทางการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในภาพรวม จะไม่ตัดสิน รับรองหรือไม่ รับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา แต่จะกำหนดเพียงว่า “ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกจากสมศ. แล้ว” พบว่า มาตรฐานการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณภาพ อยู่ในระดับพอใช้ ซึ่งสาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากการที่ศูนย์พัฒนา เด็กเล็กไม่มีการดำเนินงานระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ภายในเนื่องจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายของศูนย์พัฒนา เด็กเล็กยังขาดความรู้ความเข้าใจในระบบการประกันคุณภาพ การศึกษาภายในที่ชัดเจน (The Office for National Education Standards and Quality Assessment (Public

Organization), 2018) และหากมีการประเมินคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดอปท.จะต้องคำนึงถึงการดำเนินงานที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาที่เกี่ยวข้องทั้งมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติ มาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัย (The Office for National Education Standards and Quality Assessment (Public Organization), 2018) มาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัด อปท. และมาตรฐานการศึกษา (ขั้นพัฒนา) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของอปท. เพื่อรับการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับปฐมวัยต่อไป

สรุป

การศึกษาระดับปฐมวัย ซึ่งจะเรียกแหล่งเรียนรู้ว่าอย่างไรก็ตาม เป็นพื้นฐานของการพัฒนามนุษย์เพื่อให้เกิดความยั่งยืนและมีคุณภาพและหากเด็กมีคุณภาพตั้งแต่ระดับปฐมวัยแล้ว ย่อมนำมาซึ่งความพร้อมต่อการเรียนและการดำรงชีพในระดับที่สูงขึ้นได้ซึ่งปัจจุบัน “ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัด อปท.” เป็นแหล่งเรียนรู้ระดับปฐมวัยที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด แต่ยังพบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กซึ่งดำเนินงานภายใต้การดูแลของกองการศึกษาหรือฝ่ายการศึกษาในสังกัด อปท. นั้น ยังมีการดำเนินงานในระดับพอใช้เท่านั้น นั้นหมายความว่า การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยยังไม่ได้มาตรฐานเท่าที่ควร ซึ่งอาจจะส่งผลต่อการเรียนรู้ของเด็กเล็กได้ ดังนั้นการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับปฐมวัยเป็นสิ่งที่ต้องเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมและมีคุณภาพที่สุดเพื่อเป็นการตรวจสอบมาตรฐานของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยว่าเป็นไปตามมาตรฐานหรือไม่ เพราะสิ่งเหล่านี้จะส่งผลต่อเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งก็คือ อนาคตของชาตินั่นเองแต่ในขณะเดียวกันสิ่งที่สำคัญที่สุด คือ บุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดอปท.จะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัย และการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับปฐมวัยอย่างถ่องแท้ เพื่อใช้ในการขับเคลื่อนการพัฒนามนุษย์ตั้งแต่เริ่มต้น เพราะเมื่อการเริ่มต้นมีคุณภาพ ย่อมนำมาซึ่งความสำเร็จทุก ๆ ด้านในอนาคต

References

Department of Local Administration. (2018). *Child Development Center*. Bangkok: Ministry of Interior. [in Thai]

Department of Local Administration. (2005). *Local Educational Management Standards*. Bangkok: Ministry of Interior. [in Thai]

Drafting Report on Early Childhood Reform Committee. (2018). Early in Thailand is no longer a No Man's Land. Matichon Press, May 17, 2018. [in Thai]

Educational Testing Center. (2010). *Thai Education Crisis*. Bangkok: Department of Education, Ministry of Education. [in Thai]

Kongsanous, S. (2015). Early Childhood Care and Education. Accessed on 30 April, 2018. Retrieved from <http://www.admin.e-library.onecapps.org/Book/1233.pdf>. [in Thai]

Kunpijit, U. (2007). You can't teach an old dog new tricks. *Journal of Teachers and Parents*, 4(35), 30-31. [in Thai]

Office of the National Education Commission. (2002). *Educational Standards for External Quality Assessment Basic Education*. Bangkok: Office of the Education Council. [in Thai]

Office of the Coordinator and Development of Local Education. (2010). *Standards of Operations for Child Development Centers of Local Government Organizations*. Bangkok: Department of Local Administration. [in Thai]

Rodkwan, L. (2012). *Development of Basic Quality Assurance Model in Basic Education*. Under the Office of the Upper South Educational Service Area. Ph.D. Dissertation. Bangkok: Ramkhamhaeng University. [in Thai]

Thambaworn, N. (2006). *Development of Early Childhood Thinking Process*. (5th ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Press.

Theptien, B., & Trakulwong, P. (2007). Early childhood care in Thailand. *Journal of Public Health and Development*, 5(3), 117-128. [in Thai]